

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2002/156

Karar Sayısı : 2004/ 98

Karar Günü : 14.7.2004

Resmi Gazete tarih/sayı: 12.11.2004/25641

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEMELER :

1. Kastamonu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas : 2002/156)
2. Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas : 2002/168)
3. 3- Muş Ağır Ceza Mahkemesi (Esas : 2003/6)

İTİRAZLARIN KONUSU : 3.8.2002 günlü, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1. maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin “Türk Ceza Kanunu”nun 47, 50, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452, 462 ve 463 üncü maddeleri ile ... saklıdır ...” bölümünün, Anayasa'nın 10. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Bakılmakta olan davalarda, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına ilişkin Kanun'un 1. maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin itiraz konusu bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan ya da tarafların Anayasa'ya aykırılık savlarını ciddi bulan mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

3.8.2002 günlü, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un itiraz konusu ibareleri de içeren 1. maddesinin (A) fıkrası hükmü şöyledir.

“MADDE 1.- A) Savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere, 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, ... 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür.

Şu kadar ki,

a) Türk Ceza Kanununun 47, 50, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452, 462 ve 463 üncü maddeleri ile 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin idam cezasına ilişkin hükümleri,

b) Türk Ceza Kanunun 17 nci maddesi ile 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19 ve Ek 2 nci maddelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlere ilişkin hükümleri,

Saklıdır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İç Tüzüğü'nün 8. maddesi gereğince birleştirilen dosyalarla ilgili, değişik tarihlerde yapılan ilk inceleme toplantıları sonunda, dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Birleştirme Kararı

3.8.2002 günlü, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1. maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin “Türk Ceza Kanununun 47, 50, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452, 462 ve 463 üncü maddeleri ile ... saklıdır” bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurularına ilişkin 2002/168 ve 2003/6 esas sayılı davaların aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2002/156 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esaslarının kapatılmasına, esas incelemenin 2002/156 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

B- Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz başvurusunda bulunan mahkemelerden Muş Ağır Ceza Mahkemesi ile Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki yargılamalarda, ağır tahrik altında birden çok adam öldürme fiillerinin söz konusu olduğu, her iki mahkeme bakımından da, itiraz konusu kuralda belirtilen Türk Ceza Kanunu'nun sayılan maddelerinden yalnız 51. ve 59. maddelerinin uygulanacağı, diğer maddelerin ise bu mahkemelerin önündeki davalarda uygulanma olanağı bulunmadığı, buna karşın Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nce 4771 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin tamamı yönünden; Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nce 4771 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin (A) fıkrasının (a) bendindeki Türk Ceza Kanunu'nun 47, 50, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452, 462 ve 463 üncü maddeleri yönünden itiraz başvurusunda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda 3.8.2002 günlü, 4771 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin “Türk Ceza Kanununun ...51,... 59,...” dışında kalan bölümünün, itiraz başvurusunda bulunan mahkemelerin bakmakta oldukları davalarda uygulanma olanağı bulunmadığından; bu bölüme ilişkin başvuruların anılan mahkemelerin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmiştir.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

3.8.2002 günlü, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1. maddesinin (A) fıkrası hükmü ile savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç, kimi kanunlarda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüş; ancak, aynı maddenin (a) bendi ile itirazlara konu Türk Ceza Kanunu'nun 51. ve 59. maddelerinin idam cezasına ilişkin hükümleri saklı tutulmuştur.

İtiraz başvurularında, Anayasa'nın 38 inci maddesinde yapılan değişikliklerle, bazı istisnai haller dışında idam cezasının kaldırılmasından sonra 4771 sayılı Kanun'la yapılan düzenleme sonucu idam cezalarının müebbet ağır hapis cezasına çevrilmesine karşın, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kimi genel ve özel hükümlerdeki, bu bağlamda aynı Kanunun 51 ve 59 uncu maddelerindeki indirim oranları yönünden idam cezasının baz alınmaya devam edilmesinin Anayasa'nın 10. ve 38. maddelerine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

4771 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin (A) ve (B) fıkralarının ve alt bentlerinin bir bütün olarak incelenmesinden, savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere, diğer tüm fiiller için çeşitli kanunlarda öngörülen idam cezalarının kaldırıldığı ve bu cezalar yerine müebbet ağır hapis cezası verileceği esasının benimsendiği, ancak Türk Ceza Kanunu'nun 11 inci maddesinde cürümlere mahsus cezalar arasında sayılan “müebbet ağır hapis” cezası ile bu Kanun (4771 s. K) uyarınca idam cezası yerine hükmedilecek müebbet ağır hapis cezası arasında bir nitelik farkı gözetildiği, diğer bir deyişle Türk Ceza Kanunu'nun 11 inci maddesinde belirtilen müebbet ağır hapis cezası ile “idam cezasından dönüşen” müebbet ağır hapis cezası arasında, Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu düzenlemesinde belirtilen genel ve özel hükümleri yönünden bir ayırıma gidildiği, keza aynı kuralda sayılan özel yasalar bakımından da bir ayırımın gözetildiği, ayrıca infaz hukuku yönünden bu iki cezanın farklı rejimlere tabi tutulduğu, böylece sonuçları ve uygulaması itibarıyla birbirinden farklı iki cezanın ihdas edildiği görülmektedir.

Cezanın caydırıcılığı ve suçlunun toplumla uyum sağlayabilmesi, ceza politikasının temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Bu politikaya etken olacak kriterler ise toplumun suça verdiği önem ve suçun ağırlığı ile yakından ilgilidir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ile kamu yararı düşüncesi, yasakoyucunun suçlar ve cezalar konusunda Anayasa'nın 17. ve 38.

maddeleriyle kendisine tanınan takdir yetkisini sınırlayan başlıca etmenlerdir. Sayılan bu iki etmen ayrık tutulursa, yasakoyucu, kendisine tanınan takdir yetkisi içinde, kamusal düzeni, güven ve huzuru bozan eylemlerden öngördüklerini suç olarak belirleyebilir, bunlara verilecek cezaları tür ve ağırlık olarak saptayabilir ve yine benimsediği ilkeler doğrultusunda bunlar için farklı cezalar tayin edebilir. Yasakoyucu, kimi suçların niteliğini, işlenme biçimini, kişi, toplum ve Devletin uğraması mümkün zararların içerik ve yoğunluğunu, toplumsal barışın ihlâl derecesini, suçtan zarar görenlerin kimliğini, cezaların caydırıcılığını ve toplumun değer yargılarını dikkate alarak düzenleme yapabilir.

Türk Ceza Kanunu'nda cürüm ve kabahatlar için değişik ve sonuçları birbirinden tamamen farklı cezalar benimsenmiş, bu bağlamda ölüm cezasının dışındaki hürriyeti bağlayıcı cezalar yönünden müebbet ağır hapis, ağır hapis, hapis ve hafif hapis cezaları öngörülmüştür. 4771 sayılı Kanun'la, idamdan çevrilmiş müebbet ağır hapis cezası da ihdas edilmiş ve evvelce idam cezası verilmesini gerektiren eylemlerdeki ağırlık ve ayrılık dikkate alınarak, yeni ihdas edilen bu cezanın yerine getirilmesinin, idam cezası verilmesini gerektiren eylemlere nazaran daha hafif kabul edilen eylemler için öngörülen müebbet ağır hapis cezasına nazaran farklı biçimde olması esası benimsenmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da, yukarıda özetlenen ayrık hükümlerdeki durumlar saklı tutulmak suretiyle, idam cezasından dönüştürülen müebbet ağır hapis cezası ile normal olarak hükmedilen müebbet ağır hapis cezası farklı hukuki rejime tâbi tutulmuş, böylece ihlâl edilen hukuki değerlerdeki farklılık nedeniyle, bu iki ceza bakımından farklı hükümler getirilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 448, 449 ve 450 nci maddelerinde düzenlenen adam öldürme fiillerinin farklılığı nedeniyle, bu fiillere verilecek cezalar muvakkat ağır hapis, müebbet ağır hapis ya da idam cezası şeklinde belirlenmişken, Anayasa'nın 38. maddesindeki değişikliğe koşut olarak 4771 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemeyle idam cezasından dönüştürülen müebbet ağır hapis, müebbet ağır hapis ve muvakkat ağır hapis şeklinde bir ayırıma gidilmiştir. Yasakoyucunun, Türk Ceza Kanunu'ndaki adam öldürme fiillerinin ağırlık ve yoğunluğunu, ceza siyaseti ilkelerini de gözeterek Türk Ceza Kanunu'nun 449 uncu maddesi ile 450 nci maddesindeki fiilleri aynı

kapsamda tutmadığı, bu konudaki takdir yetkisini kullanmak suretiyle 4771 sayılı Kanun'daki düzenlemeyi yaptığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifadesini bulan eşitlik ilkesi, eylemli eşitliği değil, hukuksal eşitliği ifade eder. Eşitlik, her yönüyle aynı hukuksal durumda bulunanlar arasında söz konusu olabileceğinden, benzer suçları işlemeyenler bakımından, öngörülen cezaların farklılığı bir eşitsizliğe yol açmaz. Müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiiller ile idam cezasından dönüştürülen müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerin nitelik ve ihlâl ettikleri değerler birbirinden tamamen farklı olduğundan, hukuki durumların farklılığını gözetken yasakoyucunun 4771 sayılı Kanun'la öngördüğü itiraz konusu düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırı bir yönü görülmemiştir.

Yasakoyucunun takdirini yukarıda açıklanan biçimde ortaya koyduğunun anlaşılması karşısında, konunun Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suç ve cezalara ilişkin buyurucu ilkelere aykırı bir yönü görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu bölüm, Anayasa'nın 10. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ

3.8.2002 günlü, 4771 sayılı “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”un 1. maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinin “Türk Ceza Kanununun ... 51, ... 59, ... saklıdır.” bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 14.7.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye	Üye	Üye
Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN	Fazıl SAĞLAM
Üye	Üye	
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	